

BESPREKINGEN.

M. DELACRE, *Histoire de la Chimie*. Paris. GAUTHIER-VILLARS et Cie 1920. Prijs 30 francs.

E. FÄRBER, *Die Geschichtliche Entwicklung der Chemie*. Berlin. JULIUS SPRINGER 1921. Prijs 70 mark en vele toeslagen.

„Het is een misslagh dat sommige meenen door eenderley „studie hetzij de Rechten, de Medicynen, ofte iets anders alles te „weten, ende van alles te oordeelen; want die altijd in een komst „blijft hanghen, en is een ander heel onervaren. Maer dewijl alle „wetenschappen, gelijk CICERO seer wel gheseydt heeft, pro Archia „een gemeenen bant hebben, en als met een maegschap aen mal- „kanderen verknocht zijn, zo is alderbest, dat men van één syn „voornaemste werk maekt, sonder evenwel de ander heel aen een „zijde te zetten”. Deze woorden van JOHAN VAN BEVERWIJCK ontleen ik aan het prachtige proefschrift van BAUMANN, den bio- graaf van VAN BEVERWIJCK (Diss. Amsterdam 1910, bldz. 60). VAN BEVERWIJCK's woorden gelden nog heden. Het heeft mij althans wel getroffen, dat het nu juist niet de beste geneeskun- digen zijn, die zich uitsluitend aan hun vak wijden zonder de ge- ringste belangstelling te voelen voor alles wat maar eenigszins buiten dit vak staat. En zeker zal ieder arts, die immers dagelijks, hetzij bewust of onbewust, scheikunde en natuurkunde toepast voor deze wetenschappen een grootere of kleinere belangstelling voelen en indien het bekende woord van GOETHE waar is, dat de geschiedenis eener wetenschap die wetenschap zelf is, dan lijkt het mij waarschijnlijk, dat vele collegae in de geschiedenis der schei- kunde belang zullen stellen. Dit vooraf om de aankondiging in dit *Tijdschrift* te rechtvaardigen. Als ik nu tusschen deze twee bovengenoemde boeken moest kiezen, dan zou ik eerlijk moeten zeggen: „Entre ces deux mon coeur balance.” Ik weet niet, aan welk van de twee mooie boeken de voorkeur te geven.

Het boek van DELACRE is tijdens den oorlog geschreven en is door het Institut de France met den Prix BINOUX bekroond, zeker een bewijs van zijn belangrijkheid. Het bevat zelfs, een zeldzaam- heid in een Fransch boek, een goed alphabetisch register. Een andere verdienste, die in Fransche werken helaas zeldzaam is, is dat men ziet, dat er ook buiten Frankrijk en Wallonië scheikundigen geleefd hebben. Velen van dezen komen er echter kaal af, terwijl het boek toch zeer uitvoerig de Fransche scheikundigen behandelt en dik genoeg is. Enkele voorbeelden. Toen ik aan het einde van het boek was, meende ik eerst dat BOERHAAVE vergeten was; in het register zag ik zijn naam en vond toen inderdaad op bldz. 143 een lijstje boeken, waaronder BOERHAAVE's „Elemente Chemicæ”. Ook als de schrijver de lezing van prof. COHEN niet gekend heeft (dit is mogelijk want hij is professor in Gent en de prachtige voor- dracht van COHEN „helaas maar in het Nederlandsch”), had hij er iets meer van kunnen zeggen. Van VAN 'T HOFF hooren wij, dat hij het denkbeeld van het asymmetrisch koolstofatoom heeft ge- opperd, meer niet. In dit boek, waar aan LAVOISIER terecht bijna 30 bladzijden zijn gewijd, had aan de oer-geniale scheppingen van

VAN 'T HOFF een behoorlijke plaats gegeven kunnen worden. Van EMIL FISCHER, die toch werkelijk niet „le premier venu” is, hooren wij „que tous les FISCHER du monde ne viennent pas, tous ensemble, à la cheville d'un PASTEUR ou d'un DEVILLE”. En dit wordt geschreven door iemand, die van FISCHER alleen weet te vertellen, dat hij over suikers heeft gewerkt, maar die zijn schitterende onderzoekingen over polypeptiden, over purinestoffen, over looistoffen met geen enkel woord noemt. Wij kunnen dus zeggen, dat het boek een goed beeld van de ontwikkeling der scheikunde geeft, maar op verscheidene plaatsen is dit beeld, dank zij den chauvinistischen bril, waardoor DELACRE het beziet, een „Zerrbild” geworden. Tevens moet men hierbij bedenken, dat verschillende fysisch-chemische vraagstukken (electrolytische dissociatie, ultrastructuurchemie enz.) niet zijn behandeld.

Het boek van FÄRBER heeft voordeelen, die het boek van DELACRE niet heeft; daartegenover staan nadeelen, die in het Fransche werk ontbreken. Voordeelen zijn bijv. een zeer veel eerlijker en onpartijdiger bespreking der verschillende onderzoekers. Als men ziet, hoe onze Nederlandsche onderzoekers behandeld worden, dan zou men niet aarzelen het boek van FÄRBER de voorkeur te geven. De neiging om toch vooral niets te vergeten is hier echter nu en dan noodlottig. Niemand had het FÄRBER ten kwade geduid, als hij de „biochemie” had weggelaten. Om nu echter in een slot-hoofdstukje ook de biochemie „even” aftejakkeren, is iets, wat beter achterwege ware gebleven. Het hoofdstuk, de geschiedenis der biochemie in 13 bladzijden behandelend, is eenvoudigweg erbarmelijk. Dit is een klein nadeel; een, voor velen althans belangrijker bezwaar tegen dit boek is, dat de stijl dikwijls niet eenvoudig is en dat de lezing daarom niet gemakkelijk is.

Men ziet, beide boeken hebben vóór- en nadeelen en het is niet gemakkelijk een keuze te doen. Hierbij is misschien van belang, dat het boek van DELACRE ruim 600, het boek van FÄRBER 300 bladzijden bevat. Bovendien is het Duitsche boek met vier afbeeldingen versierd. Zij stellen voor: Een alchemistisch laboratorium, zooals men dit in het museum te Nürnberg vindt, een portret van BERZELIUS, het analytisch laboratorium in Gieszen en het laboratorium van VAN 'T HOFF uit zijn Amsterdamschen tijd.

KOOPMAN.

History and Bibliography of anatomic illustration in its relation to anatomic science and the graphic arts by LUDWIG CHOULANT, translated and edited with notes and a biography by MORTIMER FRANK, B.S.; M.D. The university of Chicago Press, Chicago, Illinois, 1920.

Het bekende boek van CHOULANT over de geschiedenis der anatomische afbeeldingen te Leipzig in 1852 uitgegeven, is reeds sinds geruimen tijd niet anders dan met de grootste moeite meer te verkrijgen. Nog steeds vormt het een belangrijke vraagbaak voor ieder, die zich met de studie der anatomische afbeeldingen bezighoudt. MORTIMER FRANK heeft er dan ook een goed werk